

REAL KIDS TALK ABOUT

ALS

FEELING NORMAL, SAD,
AND DIFFERENT

By
ALS
ASSOCIATION

A Guide for
kids 7-12

MELINDA S. KAVANAUGH, PH.D, MSW, LCSW & MEGAN HOWARD, MA
UNIVERSITY OF WISCONSIN-MILWAUKEE

Dr. Kavanaugh ke mosebeletsi ya setjhaba ya nang le tumello ya kliniki (LCSW) le moprofesa ya amanang le mosebetsi wa setjhaba. O na le boiphihlelo ba dilemo tse fetang 15 tsa boikoetliso le dipatlisiso le malapa le batjha ba phelang le mathata a methapo. O hatisitse le ho hlahisa haholo karolong eo bana le batjha ba e bapalang e le bahlokomedi mme ke e mong oa dtsebi tse seng kae tse thehilweng U.S. lefapheng la hae. Ntle le dipatlisiso tsa hae tsa mantlha le ntshetsopele ya lenaneo le The ALS Association, Dr. Kavanaugh o etsa dipatlisiso le U.S. le mekgatlo ya matjhaba ho hlahisa bopaki bo thehiloeng mananeo a tshehetso le thuto bakeng sa bahlokomeli ba batjha le malapa a bona. Dr. Kavanaugh o tshwere MSW e tswang Univesithing ya Washington ho St. Louis, le PhD ya boiketlo ba setjhaba ho tloha Univesithing ya Wisconsin-Madison.

Megan Howard, MA ke mohokahanyi oa lenaneo la lipatlisiso Univesithing ea Wisconsin-Milwaukee (UWM). Megan o koetliselitswe thuto ea kelello le kholo ya bana, mme o qetile dilemo a sebetsa mererong ya dipatlisiso e amang bana le malapa. Hona jwale o sebetsa le Dr. Kavanaugh ho nts'etsopele ya mananeo a koetliso bakeng sa bahlokomeli ba batjha.

E hlahisitswe ke Phil Gosier

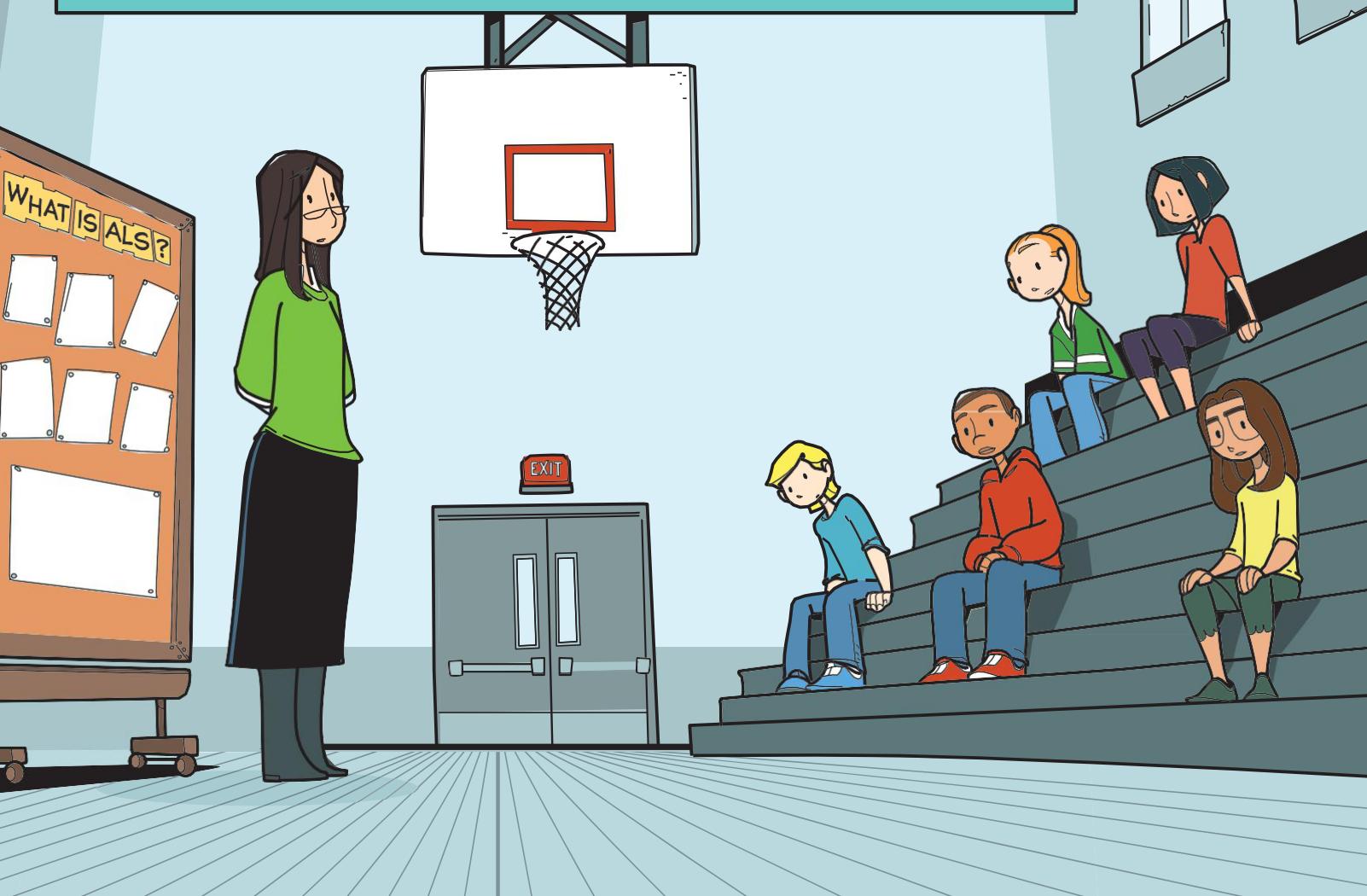
Hobaneng re ngotse buka ena?

ALS e ama batho bohole ka lapeng - ho akarelletsatso le bana. Ha ho na tlhahisoleseding e lekaneng ho thusa bana ho utlwisisa hore na ALS ke eng, hore na o phetha karolo efe jwalo ka mohlokomeditso, le mokhwa wa ho bua ka ditaba tsena.

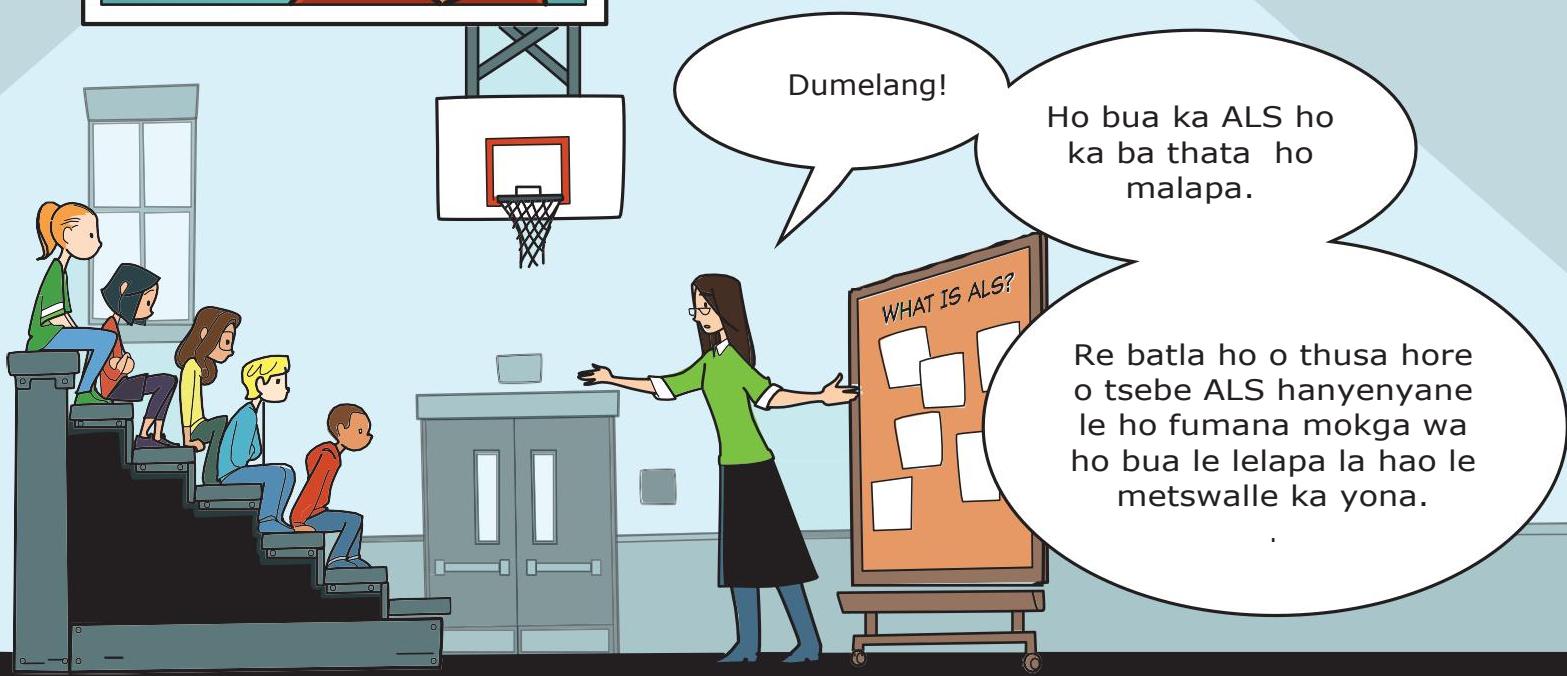
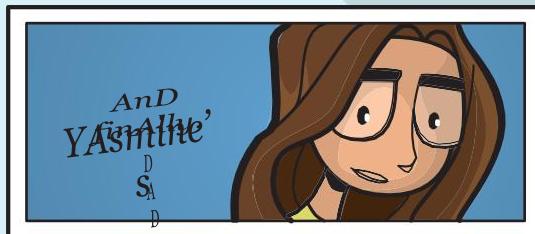
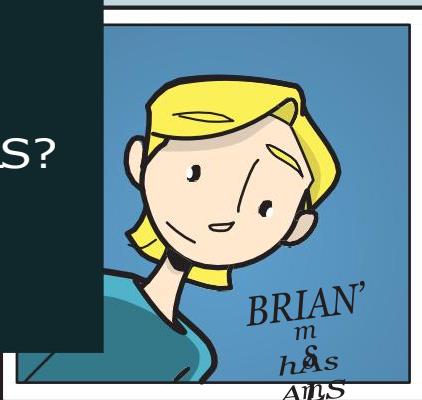
Dr Melinda Kavanaugh o entse dipatlisiso tse ngata le malapa a nang le mathata a Neurological Disorders hape le ALS. O botsitse batswadi le bana seo ba se hlokgang, le seo ba se tsebang kapa seo ba sa se tsebeng ka ALS..

Dipolelo tsohle tsa batjha bukeng ena ke mantswe a qotsitsweng ho bana ba sebele ba phelang malapeng a anngweng ke ALS - jwalo ka wena.

Re rata dipale tsa ditshwantsho mme re tshepa hore le wena o tla di rata. E ka etsa hore ho be bonolo ho bua ka ALS. Ke leboha malapa ohle a nkileng karolo thutong ya naha ya ALS ya lelapa le batja, le ho Bella - ya arolelaneng pale ya hae le bonono ba hae ho etsa hore buka ena e etsahale

Kgaolo 1: KE ENG ALS?

E hlasela ba
mesifa le mme
ya e senya

Ee, AlisOn,
o napile!

ALS e etsahala ha methapo ya kutlo (neurons) e sa bue le mesifa ya hao, jwalo ka ha fono e kgaoha mme ha o sa kgone ho utlwa motho e mong. Ha sena se etsahala, motho ya nang le ALS ha a kgone ho sebedisa matsoho a hae jwalo ka ha a ne a etsa hobane la mesifa ha o tsebe seo o ka se etsang.

Ntate waka
ha kgone ho
sutha.

O nepile, Carrie. batho
ba bangata ba nang le
ALS ha e kgone ho
sutha. Empa ha ho
jwalo ho bohle mme e
seng nako eo. Ho a
ferekanya, ha ho jwalo?

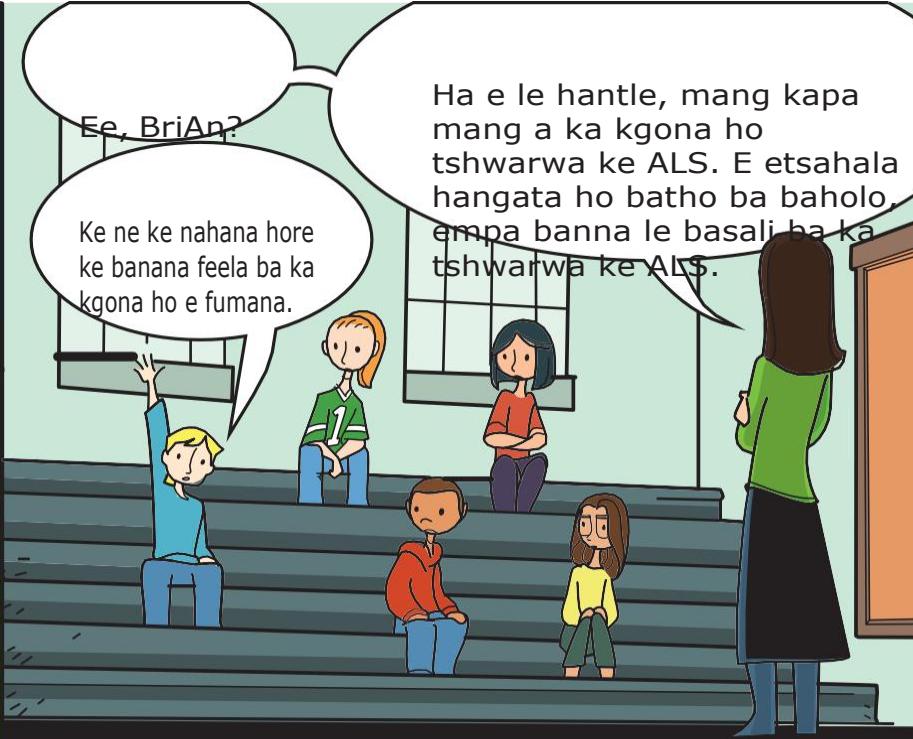
ALS e shebahala ka tsela e fapaneng
ho batho ba fapaneng. Batho bohle
ho ditshwantsho tsena ba na le ALS.

ALS e baka bofokodi le
ho senyeha ha mesifa
yohle ya boithaopo, se se
hlalosa hore mesifa eo re
e sebedisang ha re sutha,
ho metsa, esita le ho
hema ya ameha.

Ee, BriAn?

Ke ne ke nahana hore
ke banana feela ba ka
kgona ho e fumana.

Ha e le hantle, mang kapa
mang a ka kgona ho
tshwarwa ke ALS. E etsahala
hangata ho batho ba baholo,
empa banna le basali ha ka
tshwarwa ke ALS.

Jwalo, A ke no tshwaetswa?

Tjhe!. Ha e tshwayetsane . Empa batho b aba ngata ba botsa ka seo haholo.

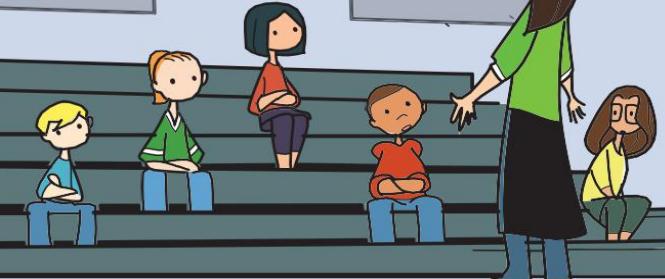
Ke mang ya tsebang ka tsela e ALS e sebetsang ?

Kea tseba ke, eh, lefu la boko bo kwalehileng methapo ya kutlo e fetisang motsamao, kapa jwalo, hore o se kgone ho sutha.

Ya mme wa ka e qadile maotong mme ya mathela hodimo, ke nahana hore ke ka moo dintho di etsahetseng ka teng, ha kena bonneta ba seo, empa ho bonahala eka ke se etsahetseng.

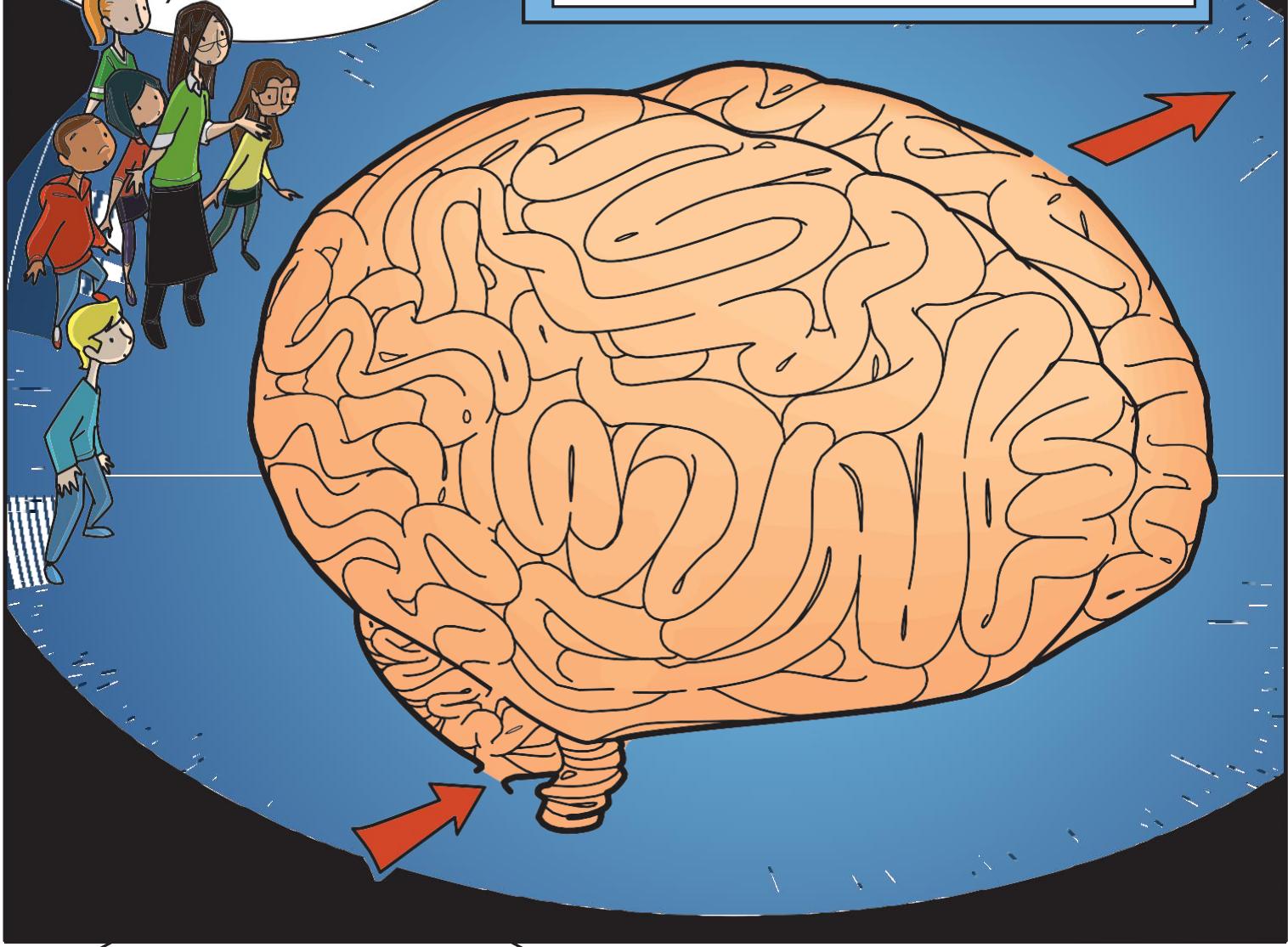
Ho jwalo, Tristan! ALS e ka kgona ho qala dibakenq tse fapanena

Ha ntse nako e tsamaya, e etsahore mesifa e ileng ya ameha pele (jwalo ka maoto a mme wa Tristan) hore e emise

Boko ke ntho e hlalifile
ng haholo. Ke
bona basetsi sa taolo
bakeng tsela e re
buang ka yona re
tsamaya le ho nahana.

Sebedisa mokoloko ona ho
tsamaya ka hare haboko. Bona
hore na o ka e etsa kaofela leha
ho le jwalo!

Jwalo, boko, ALS,
methapo ya kutlo -dihlooho
tse ngata tsa bohlokwa. Ho na
le motho ya nang le dipotso?

Hobaneng ntatea fumane ALS?

Ha re tsebe, Alison. E thata ho utlwa ha ho jwalo?

Ee.

Ka dinako tse ding, mafu a kang ALS feela a

Etsahala feela. Ntho e ntle ke hore

ha e etse hore ntate wa hao o sa fellwang . E mpa e mo
etsa hore a fapane

ho na le ho hong
mme a ka nka ho
etsa hore e tsamaye?

Ee, Brian, ke potso e ntle eo.
Ka bomadimabe, ha ho na pheko
bakeng sa
ALS. Ha re tsebe hore re tlosa jwang
kape ho e emisa - leha ho le joalo.

Empa, ho na le
liphekolo ho mo thusa
laola matšoao
lefu la ALS

MAggie, bonahala
thotse. O ne o batla
ho botsa a potso?

Tjhe, MAggie,
ho hang.

Ha re tsebe hore ke hobaneng
ntate wa hao a e fumane, empa ba
teng
batho ba bangata ba sebetsang
ho leka ho fumana mokgwa wa ho
etsa bonnete ba hore ha ho motho
e mong
ya e fumana

JWALO KA DISCIENTISTS
TSENA!

ns

One.

Hoa tshosa haholo

Ho a tshosa hakere!

Ok, Ho lokile, ha re e bue
kaofela.batho ha ba tsebe hore
na o thola jwang fumana ALS,
mme ha ba e fumanetseba hore
na e tla shebahala jwang ho
motho ka mong.

AlsO, Hape, ha re tsebe hore
motho o tlo phela nako e
kae ka

ALS. Kahoo,hon a le
ke dintho tse ngata tseo
re sa ditsebeng -
seo se ka tshosa.

Ha o mong. Batjha ba bua haholo

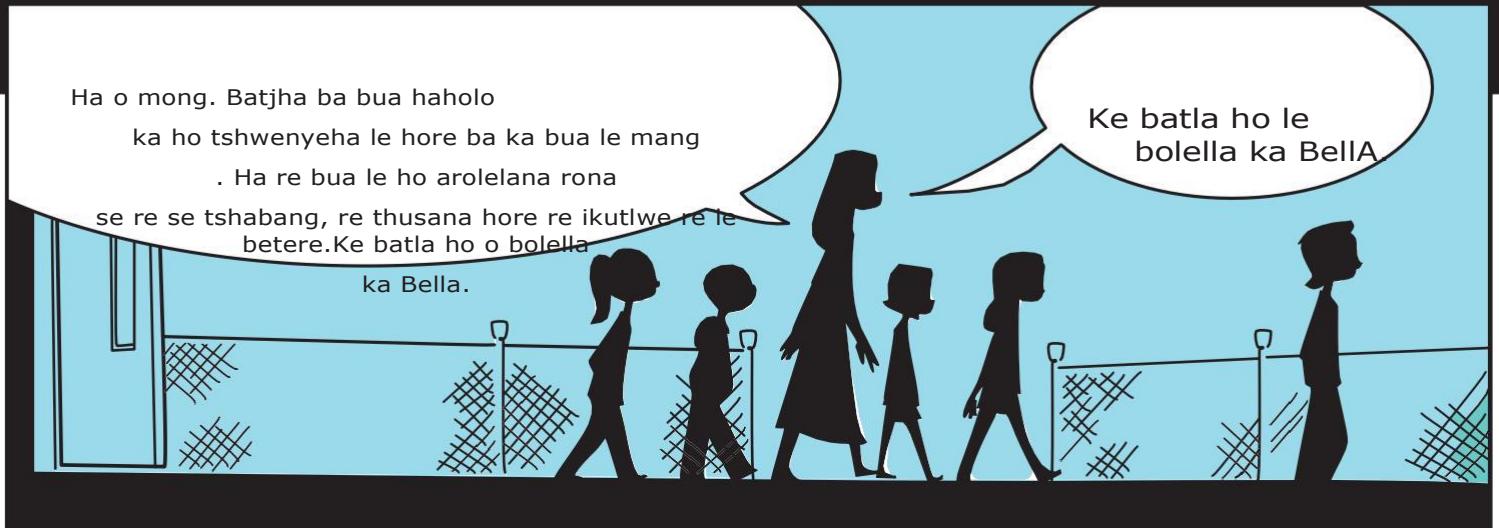
ka ho tshwenyeha le hore ba ka bua le mang

. Ha re bua le ho arolelana rona

se re se tshabang, re thusana hore re ikutlwre re le
betere.Ke batla ho o bolella

ka Bella.

Ke batla ho le
bolella ka Bella

Kgalo 2: Ho bua ka ALS

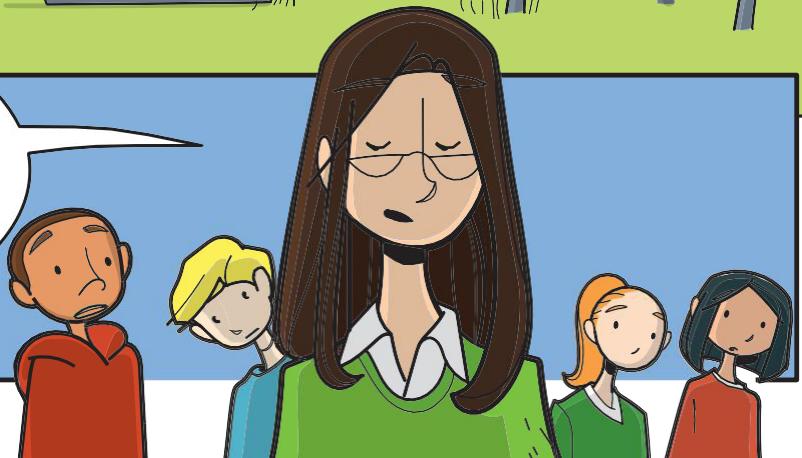
Bella o na le dilemo tse 11. Ntate wa hae o ne a tshwerwe ke ALS. Kere o ne a na le, hobane o fetsa ho hloka hala selemong sona sena. Ntate wa hae ha tshwarwa ke ALS nako e telele, kahoo ho ne ho le thata ho utlwisia se ne se etsahala.

Bella o ne a tseba hore ho na le ho hong ho etsahalang ha ntate wa hae a ne a wa—haholo. Yaba lentswe la hae le qala ho utlwahala ka tsela e sa tlwaelehlang. Bella o ne a utlwana haholo le ntate wa hae, o ne a atisa ho mo soma le ho etsa metlae le yena, kahoo o ile a qala ho tshoha hore ho na le ntho e mpe e etsahalang..

Lelapa labo ha lea bua haholo ka se ne se etsahala, hobane be ne ba sa batle ho tshwenya Bella. Ba ile ba ya ho dingaka tse ngata, mme qetellong ba fumana e ileng ya fumana hore ntate wa hae o na le ALS. Bella o re ho fumana lefu lena ho ne ho le thata ho yena hobane o a tshwenyeha mme ka dinako tse ling o tshaba ho bua le e mong wa lelapa ka dintho tse ngata, hape le ALS. Leha ho le jwalo, ha nako e ntse e ya, ho ile ha nolofala hore a bue ka ALS

Phihlelo ya Bella e hlile e tlwaelehile.
Ka dinako tse ding malapa ha a buisane
hobane ha ba batle khopisana.
Empa,jwalo ka Bella,
mohlomong O na le dipotso tse ngata

Ho lokile ho botsa motswadi wa hao
kapa e mong wa lelapa ka ALS.
Ha e le hantle, ba ka nna ba
tshohile ho feta wena

O se tshabe ho botsa
dipotso. Ntho e ntle
haholo eo re ka e etsang
bohle ke ho bua ka yona!

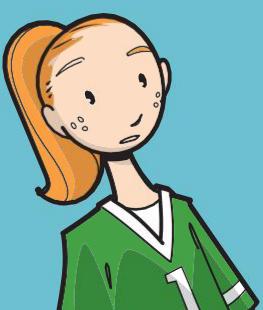
Ke buile le mme waka, mme
a re o ne a sa tsebe mme a
ka rata ho botsa motho e
mong.

Ho lokile, Brian. Hase ka
mehla batho ba baholo ba
nang le dikarabo tsohle!
Empa ho na le batho ba bang
ba tsebang haholo, ho
kopanyelletsa le dingaka, le
batho ba Mokgatlo wa ALS

Ha ho a fapana ha kaalo le ho
phela le motho ya se nang yona.
Ke motho ya tshwanang, mme e
hlile e le feela lefu la mmele le
amang bona. Ho na le boikarabelo
bo itseng bo o lokelang ho bo
etsa, empa ho bohlokwa hobane o
rata motho eo.

Ke Karabo e
ntle,
Tristan!

Kahoo re itse ho bua le
lelapa le ho bohlokwa.
Ho thoe'ng ka ho bua
le batho ba bang? Ho
na le ya buileng le e
mong ka ALS?

Nna ke buile le sOciAl
wOrker ya sekolo
saka.

Nna ke bua le
mmangwane waka

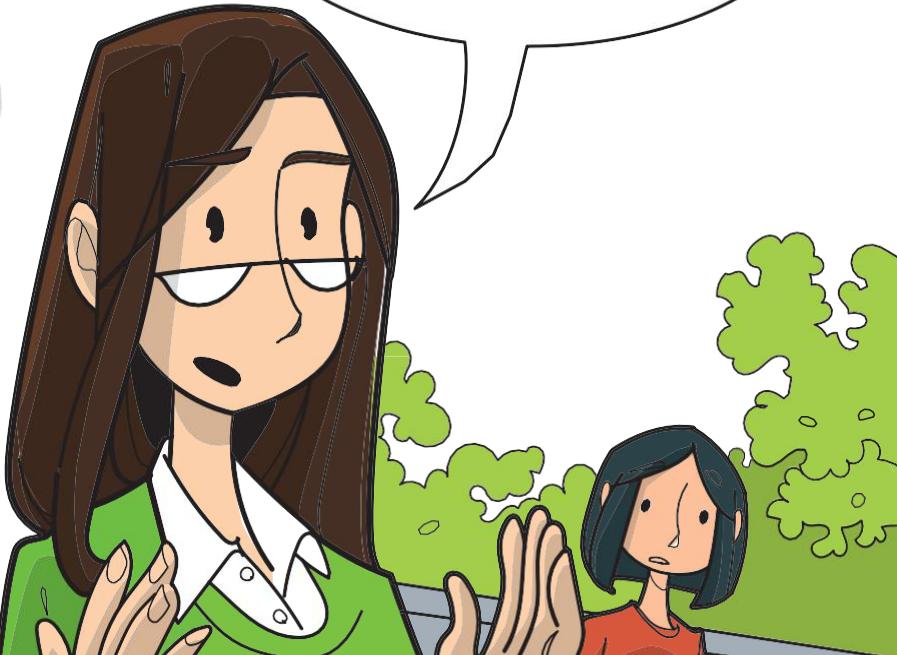
nna ke bua le motswalle
waka e kemo ratang

Ha ke bue le mang
kapa mang hobane ke
batle ho etsa ntate
waka a utlwe bohloko
ha ke bua ka yena ntle
le tsebo ya hae.

Ke ntlha e ntle, Maggie. E bontsha kamoo o ratang
ntate wa hao haholo ka teng. Ho a utlwala hore ha o batle
no mo utlwisa bohloko. Empa ho hloka ho arolelana maikutlo a
hao le motho e mong ho ke ke hwa mo utlwisa bohloko. O
loketse ke ho bua ka maikutlo a hao le motho yeo o mo
tshewang. Leha ho le jwalo, seo buang ka sona se bohlokwa. Ho
lokile hore o hloname mabapi le hore ka tsela eo dintho di
fetohang le ho bua ka hore o ikutlwang ka teng

It's Ho lokile hore o ikutlw
o tshwenyehile bakeng sa ka
tsela e dintho di fetohang le
ho bua ka maikutlo a hao

Ka nako e nngwe, o ka ithola o sa batle ho bua ka ALS - le mang kapa mang

Mme ho lokile. Kaofela re ikutlwa re rata ho bua ka dinako tse ding mme e seng ka nako tsohle. Empa ho se bue ho ka ho etsa hore o ikutlwe o hloname haholo hape o tshwenyehile – le tshwenyehile ebile o le mong.

O kana wa se bue ka dinako tsohle, etsa feela bonneta ba hore o bue nako tse ding.

Ke hantle,
jwalo ha re
bueng ka....

Yasmine, o
na le potso?

Hantle hantle, ha se potso,
empa hobane ntate waka o na
le ALS, ha ke sa ikutlwa ke le
lapeng le tlaoeleshileng.

Kea leboha, Yasmine,
ka ho arolelana kaseo. Bana ba
bangata ba ikutlwa ka tsela e
tshwanang. Nnete ke hore, dintho ba
di ha di tshwane, empa e ntse e
tlwaeleshile - feela "ke tlwaelo e
ntjha."

Ke tlwaelo
e ntjha feela

"Tlwaelo e ntjha," e utlawahala e qabola huh? Nahana ka dintho tseo o ratang ho di etsa le wa lelapa se nang le als."

Jwale, o ka etsa dintho tsee jwang le e mong wa lelapa la hao le ha a tshwerwe ke als?

Ha e le hantle, hangata ke rata ho matha le ntate, empa hona jwale
O tsamaya ka setulo sa Batho ba qhwadileng.

Ho ka ba jwang ka lebelo la ditulo?

Ee!

Ntatemoholo o kile a ba molemi, mme ke ne ke mo thusa,
Empa ha a sa kgona ho Sibetsa ka metjhini.
Mohlomong
Nka mokopa
A njwetse
Hore na
Ke lokelang
Ho etsa eng,
Kapa a njwetse
Ka nako eo a Neng a
Le moshanyana

Ke mehopolo e metle eo.
Ka dinako tse ding re tlameha ho nahana ka dintho ka tsela e fapaneng kapa "tlwaelo e ntjha."

Diphetoho tsena ha di o etse hore o "se tlwaelehe." E etsa lelapa la hao, lelapa la hao. E leng hantle feela!

KGAOLO 3: METSWALLE & SEKOLO

Ho kgutlela sekolong kapa ho qala sekolo se setjha ho a thabisa, ho a tshosa ebole ho a ferekanya. O qala ho kopana le metswalle e metjha kapa ho bona metswalle ya kgale

Ke ntho e tlwaelehileng ho sheba baithuti ba bang ebe o ipotsa hore na ba jwang.
Lelapa la bona le jwang? Haholoholo haeba ALS e le lefu le letjha ka lapeng la hao.

Tristan, ke a tseba hore o qadile sekolong se setjha.
Seo se ne se le jwang?

Ha ke fihla sekolong sa ka se setjha
kaofela re ile ra tlameha ho nyoloha ho ya
bolela
ka malapa a rona ...

Ke ne ke tshohile haholo,
hobane ke ne ke le motjha.

Empa, ke ile ka bolella titjhere yaka ka
ntatemoholo wa ka.

Mme jwale metswalle ya ka e ile ya botsa ka
yena.

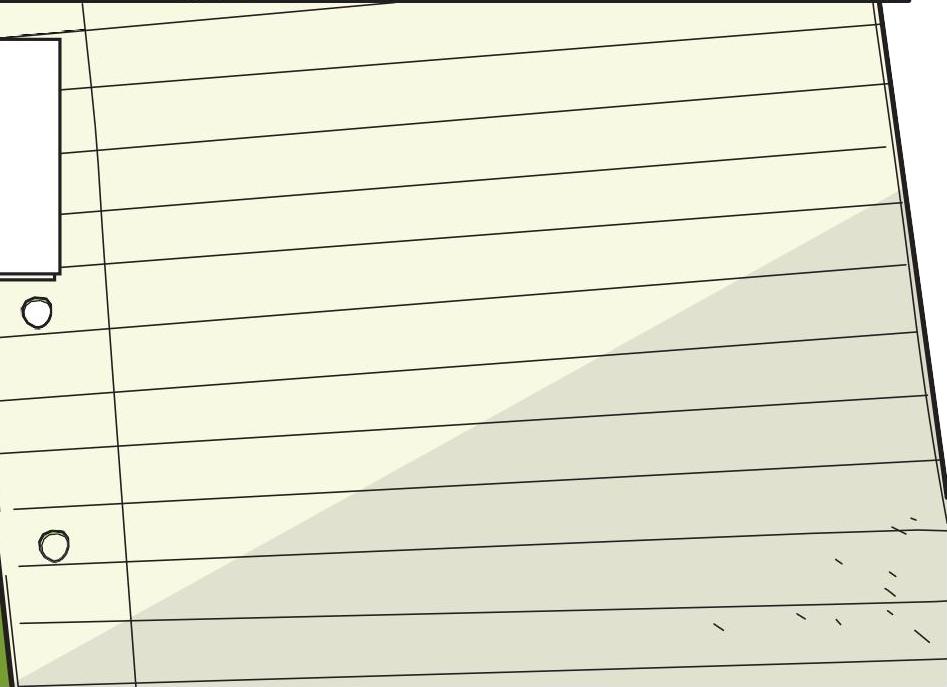
Ntho e neng e hlile e rateha ka Tristan ke hore o ile a ba le
monyetla wa ho bolella baithutimoho ba batjha ka ALS le
Ntatemoholo wa hae. Ha se bohole ba tla ikutlwa ba phutholohile
ho etsa sena, kahoo haeba o sa ikutlwe o itokiseditse, ho lokile

Ee, Alison?

sekolong sa ka sa kgale, ba ne ba dula ba
botsa hore na Ntate o ntse a phela jwang.
Mme, ka dinako tse ding matitjhore a ntse a
mpotsa hore na ntate wa ka o ikutlwa hantle.
Mme, mosuwehlooho wa ka o etsa joalo.

Ho a thabisa hoo Alison.
Ho tsebisa sekolo ho bohlokwa.
Ditsela tse Ding tseo wena
le batswadi ba hao le ka nahangan
ka tsona ka ho buisana
le sekolo sa hao ke tsena.

Na u ikutlwa u phutholohile ho bua le titjhore
ya hao? A na o ka rata ho kopana le sehlopha,
kapa o ka rata ho bua le titjhore/ moeletsi o le
mong?

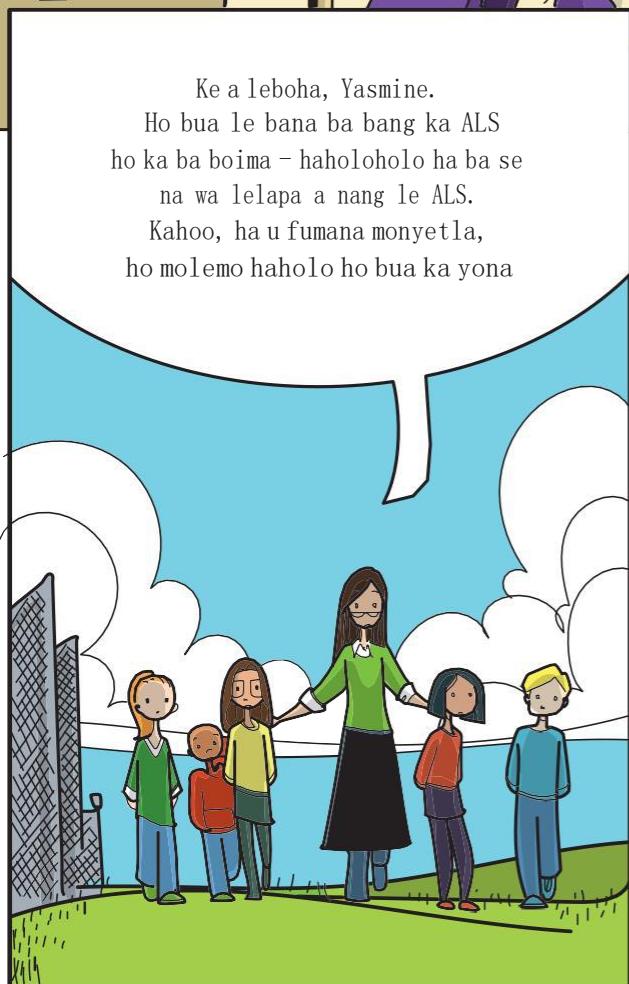
Ene e le nna feela ka tlelaseng ya ka eo ntate wa hae a neng a kula,
mme ke ne ke sa kgone ho ya kae kapa kae. Empa e meng ya
metswalle ya ka e ne e utlwisia mme e le batho ba mos, mme e ile
ya nthusa.

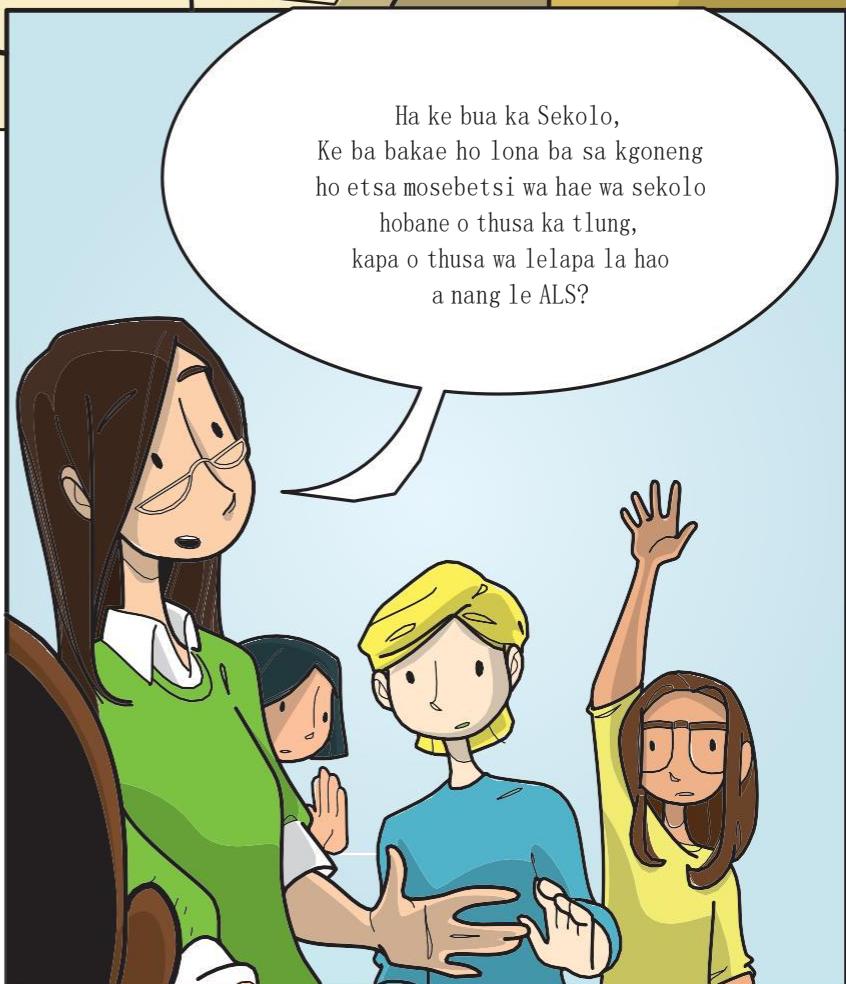
Ke a leboha, Yasmine.

Ho bua le bana ba bang ka ALS
ho ka ba boima – haholoholo ha ba se
na wa lelapa a nang le ALS.

Kahoo, ha u fumana monyetla,
ho molemo haholo ho bua ka yona

Ha ke bua ka Sekolo,
Ke ba bakae ho lona ba sa kgoneng
ho etsa mosebetsi wa hae wa sekolo
hobane o thusa ka tlung,
kapa o thusa wa lelapa la hao
a nang le ALS?

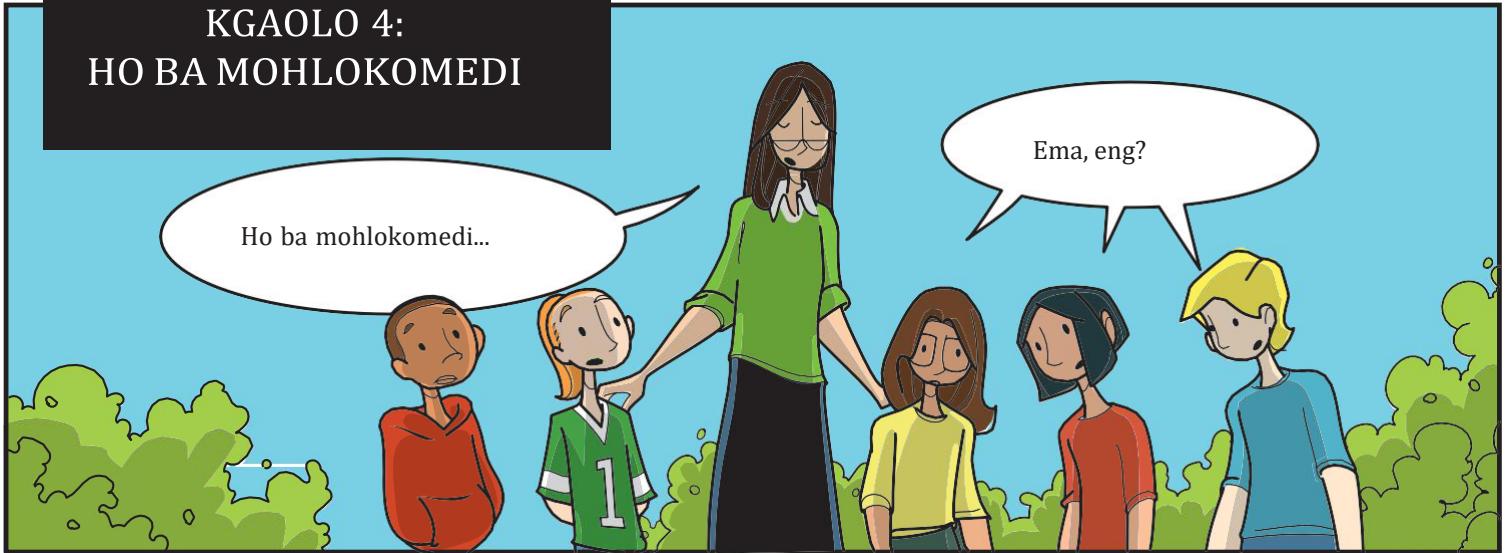
Ke hloka ho ba teng ho thusa ntate, mme ka dinako tse ding seo se nka nako e telele.

Haele hantle, Yasmine, ke seo re tlang ho bua ka sona nakong e tlang – ho thusa motho a nang le ALS.

KGAOLO 4: HO BA MOHLOKOMEDI

Ho lokile, e re ke tshehetse ... matitjhere le bafuputsi ba sebedisa lentswe "mohlokomedi" ho hhalosa motho ya etsang dintho ho thusa, kapa ho hlokomela motho e mong.

Bakeng sena, ke bana ba tshwanang le wena ba thusang ho hlokomela wa lelapa a nang le als. Ho tiisetsa, re ne ro botsa bana hore na ba ipona jwalo ka mohlokomedi. Bongata ba bona ba dumetse, Empa ba bang ha ba dumela.

Eseng hobane ba ne ba sa fane ka tlhokomelo, empa hobane feela ba ne ba sa rate ho bitswa mohlokomeli. Ho ho weena!

Ke ne ke tla ipitsa mohlokomedi
hobane ke etsetsa ntate wa ka dintho
tse fetang tseo ngwana ya
tlwaelehileng a ka di etsetsang. Ke
thusa haholo

Ha mong, Carrie. Bana ba etsa
dintho tse ngata ho thusa. Ke mang
hape ya etsang dintho ho hlokomela
wa lelapa a nang le ALS?

What is Caregiving?

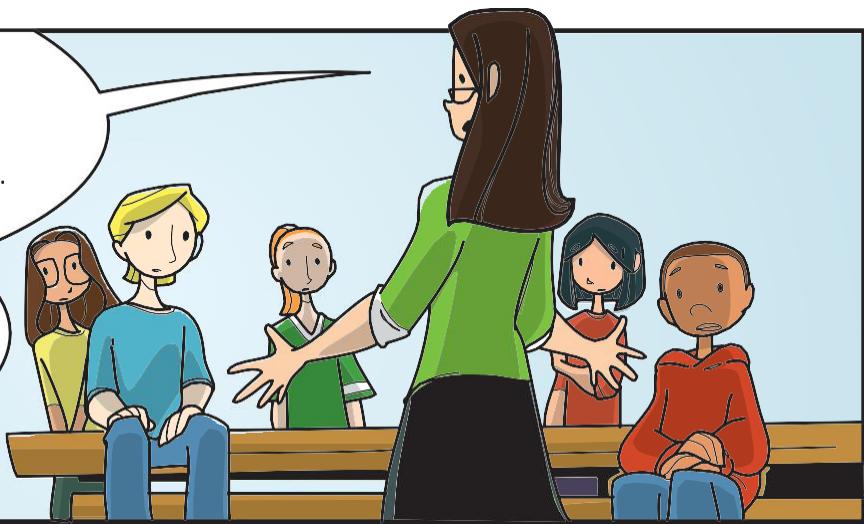
Sheba hore na o ka fumana tse ding
tsa dintho tseo bana ba di etsang
Sheba

LENANE LA MANTSWE
Ho ba teng
Ho apara
Boikwetliso
fepa
Thusa
Mamela
Lerato
Tshehetso
Theraphy
Nako

B L B   V T C
G T R S O   K Q I H F
U Z O N I R N   S P W M T B J V
Y L W W V A I T   L O E L B S R E
E U B G E I N G T H E S I E D G S
Z W G D R E S I N P S Y G K M
N J   T I T T A Y X
S U P O R T   A F E E D N G U R E V
Z W G D R E S I N P S Y G K M
N J   L M E X E C I S Q E S N M
S U P O R T   T X U H D X R R R O S
A F E E D N G U R E V   T H E A P Y X T G J
L M E X E C I S Q E S N M   S L I U V Y I
T X U H D X R R R O S   P Y A E D Z
T H E A P Y X T G J   L

Sena se boima hobane
batho ba bang ba bona ho fosahetse ho itshetleha ka
ngwana kapa motjha lapeng hore e be mohlokomedi.

Ho ba mohlokomedi a monyenyan ha se
ntho e mpe.
Le nahana jwang?

Ho thata ho etsa dintho tse ding hobane
mme o hloka thuso haholo. Kgafetsa ka halofo ya hora hloka
ho hong

Ke mang eo o ka
kopang thuso ho
yena?

Ka dinako tse ding
ho boima mme
ka nako e nngwe
ha o na
nako.

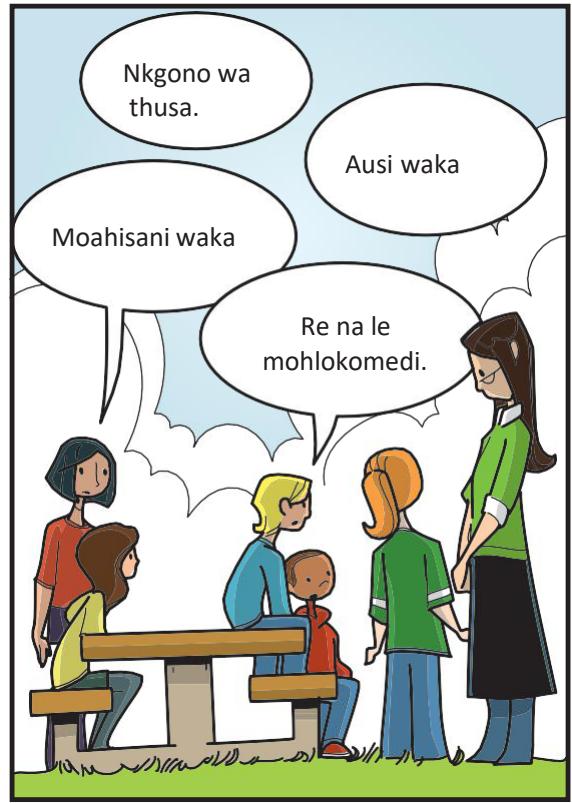

Nkgono wa
thusa.

Ausi waka

Moahisani waka

Re na le
mohlokomedi.

Ke dintho tsa
mofuta ofe tseo
batho ba ka di
etsang ho o thusa?

Nthuse ho mo kenya setulong
sa hae sa batho ba qwadileng.

Nthuse hore ke tsebe hore ke etse
eng le hore na nka e etsa jwang.

Joooh! Tsena ke ditlhahiso tse ntle haholo!

Ee, bana

ba jwalo ka lona ba hloka tshehetso le
thuso e ngata..

Ee, Brian?

Ke dihile nkongo. Eseng hole, empa ke ne
ke leka ho mo suthisa, mme ha ke nahane
hore ke entse hantle. O hantle, empa ke
ikutlwa hampe.

Ke nnete hore uo utlwile bohloko,
Brian! Ha se wena feela ya kileng a
etsa ntho e jwalo.

Ke mang ya tsebang
kamehla seo ba se etsang?

Pale ya Brian e bontsha kamoo ho leng bohlokwa
kateng ho fumana kwethiso le ho ba le batho ba o
bolelle kamoo o ka phahamisang motho kapa ho
etsa dintho tse ding ho hlokomela motho.

Ke mang eo re ka
mo kopang hore a
re thuso ho tseba seo re
tukelang ho se etsa?

Mme waka

social worker.

Ngaka.

Ee! mehopolo e metle
maholo. Ho hlokomela ho
boima. Kahoo kopa thuso.
Hape o se ke wa lebala ka ALS
Association.

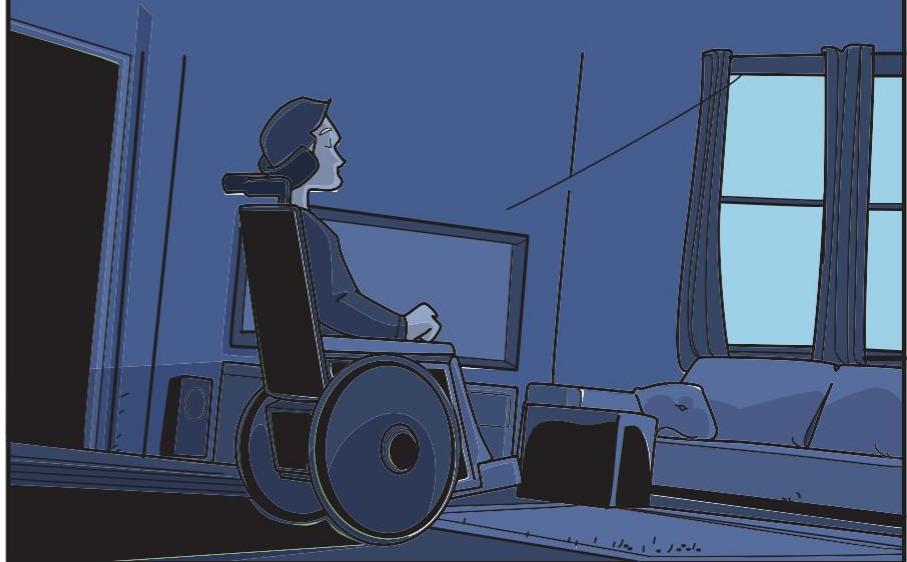
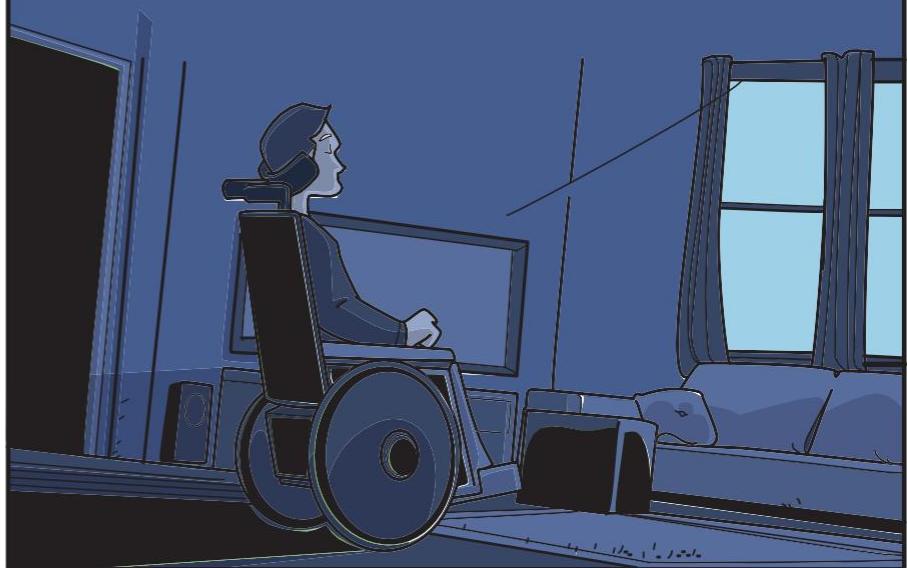
Le reng ka ntho tse ntle? Na le ikutlwa ha monate ka ho ba mohlokomedi?

Hangata ho a thabisa ho tseba hore ho na le motho ea itshetlehileng ka wena hore o mo thuswe le hore o dula o mo fa thuso eo.

Kea leboha, Yasmine. Ho ka ba monate ho tseba hore o thusa motho e mong. Na u kile wa ipotsa hore na batsoadi ba hao ba nahana eng? Re botsitse batho ba baholo ba nang le ALS hore na ho jwang, mme sena ke seo e mong a ileng a se bua:

"ke utlwa bohloko hore ebe ba tlameha ho etsahallwa ke ntho e tjena ba sa le banyenyane hakaalo, empa ke motlotlo hore ebe baa kgathalla. Bana ba ka ba etsa hobane ba batla, eseng hobane ba tlameha."

Bona - esita le batswadi ba ikutlwa ka tsela tse pedi ka yona. Kahoo, ha ho na mokgwa wa ho ikutlwa..

Kahoo, ho hlile ho molemo ho ...etsa eng?

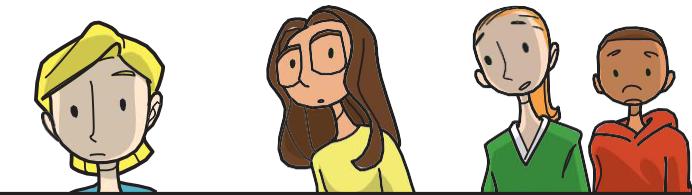
BUA KA YONA!

SEHLOOHO SE LATELANG SE HLILE SE HLOKA HO BUA

KGAOLO 5:
LEFU, HO
HLOKAHALA, HO
HLONAMA LE
TAHLEHELO

Ena e ka ba puisano e thata. NA E MONG
WA LONA O KILE A BUA KA LEFU
KAPA HO HLOKAHALA LE MME WA
HAO, NTATE WA HAO, KAPA LELAPA
LA HAO.?

Ntle le haeba a e hlahisa, nke ke
ka e hlahisa ...

hobane ha ke batla ho mo
utlwisa bohloko ho feta kamoo a
seng a le kateng.

Ke a leboha, Carrie. Ee, ho ka re utlwisa bohloko ho
bua ka lefu, esita le ho nahana ka ho lahlehelwa ke e
mong wa lelapa la hao.

Re ka tswela pele?

Sena se thata haholo.
Kahoo, haeba o batla
ho ema motsotso, ho lokile

Ee.

Ho lokile, leha ho le boima, ka tsatsi le leng, bohole re tla hlokafala. Empa batho ba bang ba ka nna ba hlokaahala pele ho batho ba bang, ho akarelletsa le ba phelang le ALS. Ho ka tshosa ho nahana ka lefu.

(lentswe leo...hape!)

LEFU LE SHEBAHALA JOANG HO WENA?

Ho lokile ho se tsebe, kapa ho tshoha hanyane. Ke bolela, ka morao ho tsohle, re ntse re le mona mme ha re tsebe hore na ho jwang. Hape ho ka ba bohloko hobane lalhehelwa ke motho eo o mo tsebang le eo o mo ratang.

HO NA LE MOTHO A NANG LE DIPOTSO??

Ho tla ba jwang
ha a hlokafala?

Ho tla etsahalang ka
nna ha a hlokafala?

Re tlo dula kae ha
mme wa ka a
hlokafala?

Na ke tla ba teng ha
a hlokafala?

Na re tla dula kaofela
lapeng larona?

Na ditshebeletso tsa lefu di
tla shebahala jwang?

Na ho tla be ho na le
motho eo a tla ba
lerona jwalo ka
lelapa?

Joooh! Tsena ke dipotso tse ntle haholo! Tse ding di thata. Tsena ke dintho tsa bohlokwa tseo o ka di botsang batswadi ba hao. Ho ka ba thata le ho bona, empa ho molemo ho tseba hore kaofela le batla ho thusana.

Ha re utlwe ho tswa ho Bella re utlwe hore o ile a ikutlwia jwang
ha ntate wahae a hloka hala.

Ha Ntate a hloka hala, ke ne ke tseba se etsahalang mme ke tseba lebaka. E ne e le lebeletswe,
bonyane ho nna.

Ke tsebile matsatsing a mmalwa a fetileng hore ntho e nngwe e tla etsahala. O ne a bonahala a
arohane ho feta mehleng, mme o ne a sa bue haholo, le ka komputara ya hae. MMe ntate o ne
a rata ho robala bosiu haholo. Kahoo, ha a ne a kgathetse ho sa kganya, e ne e le ntho e
makatsang. Mme ha a hloka hala, ke ne ke sa tsebe hore o hloka hetse. Ka ile ka tsoswa ke sello
sa ausi wa ka, mme ke ne ke tenehile hanyenyane hobane hangata ha ke rate ho tsoswa. Empa
hang ha ambulense e fihla, ke ile ka tseba. Ke ile ka dula ka kamoreng le ntja ya ka e neng e
qakehile haholo.

Ho ne ho utlwisa bohloko ebile ho makatsa ho se utlwaa 'HI SOURPUSS' (lebitso la boswaswi
leo ntate a neng a le sebedisa kamehla papading ya ka ya sehlopha sa 3) nako le nako ha ke
kena monyako, empa hape e ne e le ho lokolla, ho se tlamehe ho etsa motjhini o monyang
(suction machine). (Eo ke neng ke dula ke e diha ka phoso, ke maswabi).

Ho ne ho sa thabisi empa ho se nako e kae o tla nahana ka yona ka tsela ebetere

Pale ya Bella ke ntho eo bongata ba lona le ka fetang ho yona. Maikutlo a ho
hlonama, ho tshoha, le ho se tsebe se etsahalang. Ha re lahlehelwa ke motho, re
utlwa bohloko ba tahleheloo eo.

Ho hlonama?

Ke eng seo?

Ho hlomoha ke ho ba moyo o fatshe, kgalefo, ho tshaba, tahleheloh dinto tsena kaofela di kopantshitswe. Motho o mong le o mong a ka utlwa bohloko.

Kgono waka o ile a hlokahala, mme eke ne ke hlomolehile. Ke llile haholo. Empa mme wa ka

Hoo ho lokile Tristan. Ho hlomoha ken to e etsahalang mme e ka tla ka tsela ttse ngata.

Batho ba bangata ba nahana hore ho hlomoha ho etsahala feela ka morao hore motho a hlokahale, empa na o ne o tseba hore ho ka etsahala le PELE motho a ? Ke ba bakae ho lona ba ikutlwang eka moratuwa wa bona ya nang le ALS o fetohile?

Ho jwang ha o ikutloa eka u "lahlehetsoe" ke motswalle wa hlooho ya kgomo kapa batswali le ha ba ntse ba le teng?

Hopola ha Yasmine a ne a re ha a sa ikutlwang jwaloka lelapa le "tlwaelehileng"? Hona ke tahleheloh, mme o hlonametse ho lahlehelwa ke lelapa leo a neng a na le lona ha dintho di ntse di fetoha.

Ntate waka ha a sa kgona ho kwenya

Mme mme ha a kgone ho bua mme ke hlolohelwa lenseswe la hae haholo.

Ditahleheloh tsena kaofela ke karolo ya ho hlomoha – mme di tlwaelehile haholo.

Ho jwang ha dintho tse di fetoha?

ho utl wahala eka re tlwaela ho hong, ebe ntho e nngwe e a senyeha.

ho qakeha..

ho hlonama.

Le ha re ikutwa ka tsela ena ha dintho di fetoha, ho boetse ho na le boikuthlo ba ho lebella tahlehelo le mahlomolaqetellong. Ke mang eo o ka khonang ho bua le yena?

mme wa ka.

Titjhere wa ka.

Motswalla wa ka
wa hloohe ya kgomo.

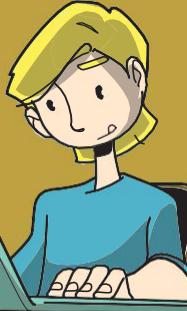
Ke a tseba hore re lokela ho bua ka yona,
empa haeba ke sa batle?

Ke potso e ntle eo.

Ntle le ho bua, ke eng hape eo
la o etso?!

Ho ka ba jwang ho etsa bonono bo
itseng - Ho tak a kapa ho sebedisa
letsopa b?

Ke mohopolo o motle oo! Haeba o
rata ho ngola - ho ka ba jwang ha o
ka ngola maikutlo a hao? Ho
tshwana le ha o bua, empa ntle le
karolo ya sebele ya ho bua.

Ka kakaretso, ho lalehelwa ke motho ho thata mme o utlwa bohloko. Ho tlwaelehilie. O ka etsa dintho tse ngata lintho ho sebetsanana le maikutlo a hao. Feela o seke wa boloka ka hare.

O ka etsa dintho tse ngata ho sebetsana le maikutlo a hao. Feela o seke wa boloka ka hare

Rea tseba, Rea tseba...
Bua ka yona!

Le hopola Bella? Ntho e nngwe eo e toroileng ke yena. O ne a hloka ho hhalosa maikutlo a hae, mme ka dinako tse ding ho thata ho etsa jwalo. Kahoo, o ile a itoroya ka tlase ha sekgele, le marothodi ohle a pula ke maikutlo a hae. O ile a arolelana seo le nna, mme ke e arolelana le wena. Sena ke mokgwa wa ho hlahisa maikutlo a hau maikutlo.

a ke batle ho lebala ntate waka ha hlokohala.

Ehlide ha ho jwalo, ha ho mohla e tla etsahala jwalo ho wena. Ntate waka o hlokahetsi kgale, mme ke nahana ka yena ka dinako tsohle. Ka dinako tse ding ke ntse ke hlonama, le teng ho lokile. Le a bona, ho lalehelwa ke motho ha e na kemiso ya nako. O ka kgona ho ba hlolohela le ha o ntse o hola mme o kopane le batho ba batjha, eya sekolong, mme o fumane mosebetsi. O tla dula o ba hopotse ka mehla.

Jwalo re fihla
qetellong ... sena
se thusitse
haholo?

Ee!!

Ke thabile haholo! E
bile ke monate ho bua
le lona bohle - mme
jwale wa tseba e mong
le e mong.

Re ka tswela pele
ka ho amana
jwang le e mong le
e mong??

Nao ya
kopang ya
ALS bekeng e
tlang?

Nomoro ya
hao ya mohala
e re eng

Ke Brian, lebitso
la hao ke mang?

Dikgaolo tsa Mokgatlo ya ALS dibakeng tsa heno di etsa ho hongata ho etsa bonnete ba hore bana ba tshwanang le wena ba dula ba buisana. Ikopanye le bona, mme ba ka ho tsebisa hore na ke mananeo afe kapa tshehetso eo ban ang le yona lelapeng la hao.

Re lebona haholo bakeng sa batjha ba arolelane dipale tsa bona mme ba fana ka nako ya bona ho thusa ho theha buka ena. Dibuka tse ding ho series e tlhahisolededing bakeng sa bana le batho ba baholo hape le boiphihlelo ba ALS: E Fapane ebile e Thata le Sekolo, Metswalle, Mosebetsi, le ALS: Tataiso ya Batjha ya ho Lekanya Bophelo le ALS.

Mokgatlo wa ALS ke wona feela mokgatlo wa nahe o sa etseng phaello o Iwantsha ALS ka mahlakoreng wohle. Morero wa Mokgatlo ke ho fumana diphekolo le pheko ya ALS, le ho sebeletsa, ho buella, le ho matlafatsa batho ba arangoeng ke ALS ho phela bophelo ba bona ka botlalo.

Ho fumana dintlha tse ding, etela www.alsa.org.

ALS
ASSOCIATION